

Tomislav Jonjić, sudionik Domovinskoga rata, odvjetnik, publicist, novinar

U nas je Hrvatska podređena međunarodnim interesima

Sadašnji je predsjednik dr. Ivo Josipović u svojoj knjizi o tzv. haškom implementacijskom pravu istaknuo napisao kako će odluka Ustavnog suda o Gabeličinu zahtjevu razriješiti mnoga pitanja koja pravna doktrina smatra otvorenima. Nažalost, Ustavni sud o tome do danas nije donio nikakvu odluku.

humanitarnog prava koje obuhvaćaju »razdoblje od 1. siječnja 1991. godine«. Ponavljam, Hrvatska je 1992/93. imala prigodu uputiti glavom tajniku u Vijeću sigurnosti UN-a primjedbe i na nacrt tog dijela statuta, ali to nije učinila ni jednom jedinom riječju. Možda ne bismo uspjeli, ali - mi nismo ni pokušali! Ne može se ta činjenica kompenzirati niti anulirati nikakvim saborskim deklaracijama, jer su deklaracije, kako se već iz naziva vidi, tek izjave i pobožne želje, a ne propisi. Kamoli propisi višega ranga od Ustavnog zakona ili Povelje OUN-a.

Ustavni sud do danas nije donio odluku

■ Dakle, da je političkoj eliti stalo do istine i obrane digniteta Domovinskoga rata, ona bi poticala promjenu Ustavnog zakona? Kako uopće komentirate djelovanje MKSJ-a i sudbinu hrvatskih generala?

JONJIĆ: Prijedlog za pokretanje postupka ocjene ustavnosti Ustavnog zakona prije skoro desetljeće i pol podnio je tadašnji narodni zastupnik Ivan Gabelica. Komentirajući taj prijedlog, sadašnji je predsjednik dr. Ivo Josipović u svojoj knjizi o tzv. haškom implementacijskom pravu istaknuo kako će odluka Ustavnog suda o Gabeličinu zahtjevu razriješiti mnoga pitanja koja pravna doktrina smatra otvorenima. Nažalost, Ustavni sud o tome do danas nije donio nikakvu odluku. Kad su ono trgovački lanci podnijeli analogan prijedlog u povodu zabrane rada trgovina nedjeljom, Ustavni je sud odluku donio za svega nekoliko dana. Treba li poseban komentar, točnije: je li moguće rječitiji

komentar od usporedbe ta dva postupka? Usporedno s tom rječitom šutnjom o srži problema, u Hrvatskoj se smatra silnom hrabrošću uprijeti prstom u politiziranost haških optužnica i političku manipulaciju odlukama. To nije nikakva hrabrost, jer su politička dimenzija MKSJ-a i njegova politička uloga izrijekom naglašene u dokumentima o njegovu osnivanju. Izmišljamo, dakle, toplu vodu, a istodobno prešućujemo da - ponavljam - Hrvatska nije prosvjedovala ni protiv te političke svrhe i političkog poslanja MKSJ-a.

Ta naša dvoletnost ogleda se i u farižejskom odnosu prema hrvatskim optuženima u Hagu. Ni oni koji su verbalno i medijski na neki način favorizirani, zapravo ne uživaju stvarnu potporu. A da ne govorimo kako su mnogi od njih, od prvog dana do danas, diskriminirani u svakom pogledu. I kod Hrvata iz Srednje Bosne, optuženih od 1996/97. naovamo, bilo je jednakih i jednakijih, bilo je onih kojima je službeni Zagreb pomagao na sve načine, ali i onih koje je sabotirao na sve načine. Tako i danas imate strahovitu razliku: skoro pet godi-

na traje suđenje tzv. hercegovačkoj šestorici, a o tom procesu hrvatska javnost ne zna apsolutno ništa. Nevjerojatno je da ne shvaćamo kako je taj proces bar jednako važan za sudbinu hrvatskog naroda kao i proces generalu Gotovini i dr. U nekim je aspektima on još i važniji.

■ U kojem bi smislu taj postupak bio važniji i što bi on donio?

JONJIĆ: Zavaravali se mi ili ne, realno je očekivati da će se njime kreirati predodžba o ulozi Republike Hrvatske u sukobu u BiH-u, ali još više, njime će se uvelike determinirati položaj Hrvata u susjednoj državi. Mi smo tamo najmalobrojniji narod, i nije svejedno progovarati o li o svom položaju iz pozicije žrtve ili zločinca.

Istodobno, nemojmo previdjeti da politički procesi u Hrvatskoj i u BiH-u pokazuju stanovitu inverziju, koju će najnovije teškoće s položajem branitelja samo pojačati. Ovdje to otvara stare hrvatsko-srpske rane, dok u BiH-u nemali dio Hrvata pokazuje tendenciju sporazumijevanja sa Srbima s ciljem stvaranja trećeg entiteta. U tom je smislu pristašama tog rješavanja, bar taktički, bliža politika koju perso-

nificiraju Josipović i Vesna Pusić koja se odnedavno otvoreno zalaže za treći entitet, nego tzv. desne, konzervativne snage, napose one koje se pozivaju na pravašku tradiciju. A kad svemu tome dodamo različit položaj Hrvata u Hercegovini od onih u ostatak BiH-a te pokušaje etabliranja nekakvog »bosansko-hrvatskog« jezika i identiteta, onda se nalazimo pred teško rješivim problemima. Hoće li to dovesti do novih političkih trauma ili čak i do identitetskih dvojba, zasad je prerano govoriti. No, nemojmo se ponašati kao da ne postoje ti složeni procesi koji nam se odvijaju pred očima.

Hrvatska je država ograničena suvereniteta

■ Hrvatski mediji devedesetih godina branitelje su nazivali herojima, deset godina poslije teretom, a danas se oni moraju skrivati. Kako komentirate taj odnos?

JONJIĆ: To je ilustracija one privedno preteške ocjene da je Hrvatska danas država ograničenog suvereniteta. Pritom ne mislim na ograničenje suvereniteta koje se sastoji u tome što država potpisivanjem međunarodnih dokumenata i ugovora odstupia dio svog suvereniteta, čime ga istodobno supstancijalno demonstrira i naglašava. Kod nas se radi o tome da je nama ograničenje suvereniteta nametnuto protiv naše volje i po cijenu našeg po-

niženja. Puno je, nažalost, dokaza za to: o sastavu hrvatske vlade (u otvorenom smo obliku to vidjeli 2004. godine, pri formiranju prve Sanaderove vlade!) više odlučuje Bruxelles nego hrvatski birači; način na koji se raspravlja i odlučuje o ZERP-u ili o Savudrijskoj vali pokazuje da se strateške odluke donose negdje drugdje. Mislim da je jedan od razloga takvog stanja sublimiran u onoj izjavi što će zauvijek crnim slovima ostati zapisana u našoj povijesti: »Hrvatska je spremna podnijeti svaku žrtvu da postane članicom EU-a.« Umjesto da svaki korak državne politike, pa tako i pristup međunarodnim asocijacijama, bude podređen interesima Hrvatske, u nas je Hrvatska podređena međunarodnim interesima. U toj je situaciji zapravo logično da se hrvatski branitelji prvi nađu na udaru.

■ U kakvom su položaju danas hrvatski branitelji koji strahu žive unutar granica Republike Hrvatske i čekaju kad će im pokucati na vrata oni kojima su vlast svojom žrtvom omogućili?

JONJIĆ: Taj je položaj na trenutke zastrašujući, a stalno ponižavajući upravo zato što o sudbini branitelja odlučuju politički interesi, a ne pravni kriteriji. Svatko dobronamjeran lako će doći do zaključka da su zločini koje smo eventualno počinili u obrani od agresije samo ispadi rijetkih pojedinaca, a nikako plod sustava. Uostalom, prva zadaća koju sam ja kao pomoćnik zapovjednika brigade za pravne poslove dobio glasila je: postaviti svojevrsni letak na kojem će sažeto biti prikazana osnovna pravila međunarodnoga ratnog i humanitarnog prava; i taj letak podijeliti svakom pripadniku brigade. Već taj primjer pokazuje najmanje dvoje: prvo, da je Hrvatska vojska nastajala iz naroda, da je organizirana u iznimno teškim uvjetima i da je već samim time u prve razdoblje razina njezina ustroja (dakle, i razina vojničke izobrazbe i stege) bila niska. To je otežavalo i zapovijedanje pa samim time mora utjecati i na stupanj odgovornosti zapovjednika. Drugo, da je postojala ne samo intencija nego i jasna zapovijed o poštivanju međunarodnoga humanitarnog prava. No, nerealno je očekivati da se u tim trenucima, kad smo bili izloženi brutalnoj, krvočnoj agresiji, baš svi netom unovačeni vojnici ponašaju kao hrvatski vojni profesionalci.

Braniteljima treba jedinstvo

■ U prosvjedima su branitelji tražili da se javno objavi nedavni sporazum između Hrvatske i Srbije, zatim popis onih koji su na tjerlici. Zašto taj sporazum u cijelosti nije predočen javnosti? Može li to pretpostaviti nove progone?

JONJIĆ: Bojim se da se tom popisu pridaje značenje veće nego što ga on ima, a svakako veće od onoga što bi on smio imati. Jer, načelno govoreći, nikakvim se popisima ni teoretski ne mogu obuhvatiti svi potencijalni osumnjičeni, budući da nitko ne može unaprijed znati kakve će rezultate dati određena istraga. Primjerice, ja se ne moram ovog trenutka nalaziti ni na kakvom popisu osumnjičenika, ali to ne znači da istraga protiv trećih osoba ne bi mogla upravo mene dovesti u žarište optužbe. Dakle, kad državni dužnosnici govore o popisima, pogotovo o onima koji bi sadržavali svojevrsni numerus clausus, definirajući i svakoznačen popis potencijalnih osumnjičenika, onda oni implicitno priznaju da u konačnici odlučuju politički, a ne pravni kriteriji. A kad je tako, onda je samo pitanje koliko će žrtava taj Minotaur tražiti. Bojim se da se kraj tomu još ne nazire. ■

Hrvatska nije demokratska niti pravna!

■ Oni koji se zalažu za objavu popisa branitelja ne zalažu se za popis i reviziju mirovina jugoslavenskih partizana, niti za popis udbaša koji su progonili hrvatski narod? Bili su glasni kad je trebalo izručiti hrvatske generale, ali se udbaške ubojice s međunarodnih tjeralica ne izručuje. Gdje je tu pravna država?

JONJIĆ: To, naravno, govori o dvostrukim mjerilima i dvostrukom moralu u Hrvatskoj, a dvostruki moral je nemoralan. Međutim, ja ne mislim da će se problemi i

rascepi u hrvatskome društvu razriješiti time što će šaka udbaških egzekutora biti izručena, npr. Njemačkoj. Taj se račun mora napraviti u Hrvatskoj: Sve dotle dok mi nismo spremni s time se suočiti na pravosudnoj i političkoj razini, jasno je da nismo ni pravna ni demokratska država. Vlastitu kuću treba pomesti zbog svoga zdravlja, a ne zato da bi se gost u njoj bolje osjećao. U tom je smislu neusporedivo važnije zalagati se za ono što obično nazivamo europskim vrijednostima, nego za pristup asocijaciji koja je nužno ograničenog vijeka.